

3. Мазуренко Г. М. Особливості взаємодії виборчої та партійної систем при різних формах державного правління // Політика і час. – 2002. – № 9. – С. 61 – 65.
4. Сартори Дж. Вертикальная демократия (Меньшинства и элиты. Полиархия в ее нормативном определении) // Полис, 1992.
5. Стаценко О. С. Політичні партії в умовах переходу від тоталітаризму до демократії // Політологічний вісник: Зб-к наук. Праць: № 14. – К.: Знання України, 2003. – С. 168-173.
6. Стаценко О. С. Роль политических партий в современном политическом процессе // Государственная власть и политическое участие: материалы международной научной конференции / Редкол.: Ю. А. Бабинов и др. – Севастополь: Изд-во СевНТУ, 2003. – С. 141-147.
7. Стаценко О. С. Роль политических партий и партийных систем в законотворчестве современного государства // Осознание культуры – залог обновления общества. Творчество во имя жизни: Сборник докладов. Выпуск 3. – Севастополь: Изд-во Южно-Украинского государственного педагогического университета им. К. Д. Ушинского, Севастопольский У КП, 2002. – С. 70-76.
8. Сытин А. Г. Политическая социология Мориса Дюверже // Социально-политические науки. – 1990. – № 12.
9. Шведа Ю. Методологічні застереження Дж. Сарторі щодо аналізу партійних систем // Нова політика. – 1998. – № 5.

Халдай І. В., ОНЮА

ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВЛАДИ ЯК СКЛАДОВА ПОБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

В данной статье автор рассматривает тему политической ответственности власти как элемент построения правового государства в Украине. Автор рассматривает различные виды политической ответственности, одним из основных видов выделяет императивный мандат, дающий право избирателям на отзыв избранного кандидата в случае невыполнения предвыборных программ либо же в иных случаях. Политическая ответственность как понятие политического института требует дальнейшего развития, научного изучения, что по мнению автора является необходимым условием для дальнейшей демократизации украинского общества, усиления взаимной ответственности власти и гражданина как необходимого элемента построения правового государства в Украине.

In the present article the author consider the theme of political responsibility like the element of building legal state in Ukraine. The author examine different types of political responsibility, one of the basic type is imperative mandate, which is giving the right of recall to voters in the case of non implementation pre-election programs or in other cases. Political responsibility like the idea of political institute needs subsequent development, scientific studying, that is on the authors opinion one of the most necessary condition for the future democratization of the Ukrainian society, reinforce mutual responsibility power and citizen like necessary element of building legal state.

В продовж розвитку та становлення України як незалежної та демократичної держави набула особливої актуальності тема політичної відповідальності влади в цілому. Розвиток народовладдя потребує окрім представлення загальнонаціональних інтересів шляхом формування виборних органів державної влади, чітких механізмів контролю за реалізацією програмних засад суб'єктів політики, які сформували органи державної влади, тому що відсутність контролю за діяльністю представників загальнонаціональних інтересів у кінцевому результаті сприяє прояву процесів, які не лише дають зворотній розвиток демократичним процесам, а й сприяють процесам узурпування влади певними політичними силами або окремими посадовими особами. На мій погляд, в Україні інститут політичної відповідальності знаходиться у стадії початкового розвитку, в зв'язку із невеликим досвідом демократичного формування органів влади. Все це робить актуальним науковий аналіз такого аспекту функціонування влади, як її політична відповідальність.

Частково вказані проблеми розглядалися такими вченими, як К. Гаджиєв, Д. Істон, Т. Ванханен, І. Бестужев-Лада, А. Ахременко, І. Гомеров, Д. Растоу, Т. Карл, Ф. Шміттер, В. Федотова, Г. О'Доннел, А. Мельвіль, В. Авер'янов, Р. Даль, М. Ільїн, Ю. Федоров, проте незважаючи на це, багато аспектів даного питання залишаються не досить вивченими.

Потреба контролю за діяльністю виборних органів влади є загальносвітовим явищем та є у кожній демократичній державі. Таким чином, механізм відповідальності політичних сил або окремих осіб, які здобули владу шляхом виборів, потребує обов'язкової реалізації для забезпечення зворотнього контролю виборців за вже сформованими органами.

Слід зазначити, що під поняттям політичної відповідальності, як правило, розуміється вид соціальної відповідальності, що по-

лягає у легітимному застосуванні політичних санкцій до суб'єктів політики, які є порушниками політичних норм, домовленостей, узятих на себе політичних зобов'язань. Окрім того, на мій погляд політична відповідальність є специфічним функціональним політичним інститутом, в якому розкривається нормативно-регулятивна спрямованість політичної діяльності соціальних суб'єктів.

Конституцією України 1996 року встановлено, що Україна є правовою державою. Одним з фундаментальних принципів правової держави є взаємна відповідальність держави та громадянина.

Таким чином, вивчення та розробка механізму політичної відповідальності є особливо актуальною на сьогоднішній день, та відповідно слід врахувати, що взаємний характер політичної відповідальності державної влади і громадянина є необхідною підвалиною ефективного регулювання політичних відносин в умовах правової держави, де взаємність цієї відповідальності забезпечується засадами конституційного ладу.

Так на думку, Торяника В. М, висвітлену у дисертації на тему "Взаємна політична відповідальність державної влади та громадянина в сучасній правовій державі": – "політична відповідальність державної влади перед громадянами, являє собою сукупність легітимних політичних заходів, які забезпечують примушення влади до виконання прийнятих зобов'язань, обіцянок, і схвалених суспільством програм, які в поєднанні з політичною відповідальністю громадян стають в сучасній правовій державі важливим інструментом стабілізації політичних відносин та попередження суспільних конфліктів".

Конституцією України 1996 року закріплено принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову. На мій погляд, на сьогоднішній день особливо гостро стоїть проблема політичної відповідальності саме законодавчої гілки влади.

Перехід до виключно пропорційної (окрім сільських та селищних рад) системи формування парламентів різних рівнів позбавив виборців можливості контролю за діяльністю конкретних депутатів, які були обрані у мажоритарних округах, шляхом аналізу їх діяльності, та відповідно підтримки, або втрати висловлення недовіри у майбутньому.

Таким чином, представниками виборців стають виключно політичні партії, які представлені у парламенті.

Проте, не слід забувати також про те, що формування парламенту виключно за мажоритарною системою може призвести до формування парламенту особами, які не зможуть знайти підтримки у парламенті, або організуватись у певну фракцію, тобто не зможуть ефективно працювати вже у створеному парламенті, що призведе до більшої кількості протиріч у парламенті, та в цілому негативно відіб'ється на результатах законодавчої діяльності. На мій погляд, система змішаного типу формування парламенту була більш прийнятною в умовах політичних реалій сьогодення, у зв'язку із недостатньо відповідальною діяльністю більшості політичних партій, що дозволило б дати можливість партіям вдосконалювати свою діяльність та механізми реалізації партійних програм, а виборцям дала б можливість персоніфікованого контролю за діяльністю окремих депутатів.

Слід зазначити, що на сьогоднішній день відсутність сформованої політичної свідомості та сталих політичних переконань більшості електорату дозволяє політичним партіям, які беруть участь у передвиборчих перегонах, маніпулювати виборцям, обіцяючи у передвиборчих програмах, те, що навіть і не збираються робити. Неодноразові вибори, що пройшли за останні роки довели, що свідоме або ситуаційне ухилення партіями від реалізації проголошених програм, сприяє поступовій втраті інтересу електорату до політичних відносин у країні та довіри виборців до влади в цілому. В наступному це може сприяти розвитку явищ абсентеїзму та правового нігілізму.

Також, негативним чинником у процесі формування інституту політичної відповідальності в Україні є переважна персоніфікація політичних уподобань електорату до певних політичних та партійних лідерів, в той час як аналіз фактичної діяльності партій в цілому, її здобутків або прорахунків, та зокрема ступінь реалізації програмних засад та політичних обіцянок залишаються поза увагою виборців. Внаслідок чого переважна більшість політичних сил навіть не намагається реалізувати те, що було обіцяно перед виборами.

Таким чином, назріла соціально обумовлена необхідність контролю за діяльністю політичних сил, які сформували парламент.

Одним із інструментів політичної відповідальності на сьогоднішній день є застосування так званого "імперативного мандату", проте, законодавче врегулювання вказаного принципу в українсь-

кому законодавстві дещо трансформоване від класичного розуміння поняття імперативного мандату. Найбільш ефективним застосування імперативного мандату можливе при формуванні парламентів різних рівнів за мажоритарною системою, за умов чіткого законодавчого закріплення порядку відкликання народного обранця виборцями та підстав для застосування порядку дострокового відкликання депутата.

Так, на сьогоднішній день, у результаті прийняття Верховною Радою України Закону України від 12 січня 2007 року “Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та місцевих рад (Відомості Верховної Ради України” (ВВР), 2007, N 13, ст. 134) було закріплено, що повноваження депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим та депутатів місцевих рад припиняються достроково, без рішення Верховної Ради Автономної республіки Крим у разі відкликання його політичною партією, (виборчим блоком політичних партій), за виборчими списками відповідної організації якої його обрано депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим та місцевої ради. Так втілюється в життя спірний принцип імперативного мандату, який говорить про те, що депутата можна позбавити повноважень за деякі порушення закону чи невиконання своїх обов’язків. Фактично законодавче закріплення порядку відкликання депутатів місцевих рад у такій формі дозволяє вважати, що цей порядок є досить опосередкованою формою контролю виборців та проявом політичної відповідальності перед електоратом, так як повноваження щодо відкликання окремих депутатів залишаються у керівництва партій, від якої представлений вказаний депутат, і є скоріше законодавчим закріпленням політичної відповідальності окремих депутатів виключно перед партіями, які вони представляють.

Проте, на мій погляд, існуюча політична реальність потребує механізмів контролю саме з боку виборців за діяльністю політичних партій, які сформували представницькі органи влади.

Одним із шляхів розвитку інституту політичної відповідальності є розробка механізмів та законодавчого закріплення періодичного звітування партіями, про результати реалізації партійних програм та роботи у парламенті. Так збільшення прозорості та публічності роботи політичних партій дозволить на конкретних прикладах демонструвати результати або прорахунки у роботі партій або сприятиме формуванню у політичних партій мотивації

щодо досягнення конкретних результатів. Це дозволить виборцям здійснювати динамічний аналіз за діяльністю політичних партій, що в цілому сприятиме розвитку політичної свідомості у населення та мотивованих політичних переконань, які в свою чергу стануть підставою для освідченого вибору тієї чи іншої партії у якості представника у парламенті на чергових виборах.

Потреба у появі різноманітних партій, яка була необхідністю у пострадянському суспільстві, на сьогоднішній день дещо втратила свою актуальність. На сьогодні назріла потреба у концентрації найбільш популярних партій, їх об'єднанні на засадах узгодження політичних програм та перспектив з метою найбільш ефективного представлення у парламенті для запобігання розпорошуванню потенціалу парламенту на протиріччя між багатьма політичними силами, які у будь-якому випадку будуть виникати через полярність думок та різноплановість бачення розвитку країни.

Безумовно, найважливішим проявом політичної відповідальності для політичної сили є втрата довіри з боку електорату у випадку безрезультатності своєї роботи, і це є найвпливовішим чинником для самих політичних партій у їх діяльності, і одночасно стимулом для вдосконалення ефективності своєї діяльності.

Таким чином, основою формування інституту політичної відповідальності є перш за все розвиток політичної свідомості та сталих політичних переконань, базованих на результатах роботи політичних сил не лише електорату а й політичних партій.

Враховуючи невеликий проміжок часу розвитку української демократії та інтенсивність політичного життя в Україні, є можливість сподіватись на те, що з часом політична відповідальність стане обумовленою потребою не тільки для громадян, а й для політичних партій політичних партій, як основних суб'єктів політичних відносин.

Література:

1. Конституція України 1996 року.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та місцевих рад: Закон України // Відомості Верховної Ради України.
3. Торяник В. М. Право на опір в контексті взаємної політичної відповідальності громадянина і держави // Грані. – 2005. – № 3. – С. 119-122.

4. Скребец Е. В. Развитие парламентаризма Украины в контексте конституционной реформы // Государственная власть и политическое участие: Материалы международной научной конференции. – Севастополь: Издательство СевНТУ, 2003. – С. 137-141.
5. Маколи. М. Становление новой Российской государственности: опыт прогноза // Полис. – 1993. – № 3. – С. 40.
6. Барнс. Б. Природа власти. Политология вчера и сегодня. – М., 1990.

Іваць О. М., УНУ

ПОХИБКИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЕТНІЧНИХ ГРУП ЗАКАРПАТТЯ: ВЗАЄМИНИ ЯКОСТІ ОПИТУВАННЯ ТА НЕЩИРОСТІ РЕСПОНДЕНТІВ

В статті проаналізовано процес етнічної ідентифікації сообществ со специфической пространственной организацией. Предлагается решение проблемы неискренности респондентов невербальными методами идентификации.

In the article is analyzed the process of ethnic identification with specific spatial organization in community. It is offered to decide a problem of insincerity of the respondents by unverbal methods of identification.

Проблема нещирості респондентів є складовою частиною питання якості соціологічного дослідження. “Якісною вважається інформація, що реально відображає думку тих людей, які відповідали на питання анкети”. Головним завданням якісного збору інформації вважається зняття можливого впливу інтерв’юера на характер відповіді респондентів. З метою підвищення якості інформації інтерв’юер зобов’язаний виконати ряд визначених правил і процедур [1, с. 145-146]. В цьому контексті проблема нещирості респондентів виглядає як пропозиція виконання принципів “конфідентційності”, “добровільності”, “своєчасності” та інших процедур попередження. З огляду на певну нестрогість, процедура попередження не гарантує повного уникнення нещирості респондентів. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах принципової відсутності можливостей для перевірки (фальсифікації) отриманої інформації. Це, насамперед, торкається процедур ідентифікації. Ідентифікація, яка завжди випереджує типізацію та